

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Tjänsteutlåtande

Dnr: 1.1- 66/2019

Sid 1 (25)

2019-03-27

Handläggare
Sara Hallström
Telefon: 08-508 03088

Till
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Underlag för budget 2020 med inriktning 2021 och 2022 för Spånga- Tensta stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

Underlag till budget 2020 med inriktning 2021 och 2022 godkänns och överlämnas till kommunstyrelsen.

Fredrik Jurdell
Stadsdelsdirektör

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	3
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	3
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	4
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden.....	4
2 Nämndens verksamhetsområde	4
2.1 Förskoleverksamhet	4
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid	6
2.3 Äldreomsorg.....	8
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	9
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri	12
2.6 Stadsmiljöverksamhet	15
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	16
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	17
2.9 Övrigt	18
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	18
3.1 Drift.....	19
3.2 Investeringar.....	19
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	20
4 Övriga redovisningar	20
5 Lokalförsörjningsplan.....	20
5.1 Inledning	20
5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler	21
5.3 Kapacitetsbeskrivning.....	22
5.4 Förändringar i lokalbeståndet.....	23
5.5 Kostnadsutveckling.....	24
5.6 Effektiviseringsmöjligheter.....	25
5.7 Övrigt	25

Bilagor

Bilaga 1: Blankettset 2020-2022

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

I nämndens verksamhetsplan för 2019 har angivits fem fokusområden med särskilt hög prioritet.

- Arbetsmarknad och sysselsättning
- Trygghet
- Barn och unga
- Miljö och klimat
- Effektiv verksamhet

Nämndens strategiska satsningar under åren 2020-2022 finns inom alla verksamhetsområden och inriktningsmål men extra insatser kommer att göras inom fokusområdena för att uppnå önskade resultat i stadsdelsområdet.

Förvaltningen kommer att för varje område utveckla samverkan med stadens fackförvaltningar, andra myndigheter, näringsliv och civilsamhälle för att uppnå avsedda effekter. Utgångspunkten ska vara fakta och omvärldsanalys vilket ger en gemensam plattform för utveckling av stadsdelsområdet. Alla aktörer ska kunna bidra till utvecklingen utifrån sina ordinarie uppdrag, målsättningar och intressen.

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- Ökad etablering och självförsörjning genom tidig och ändamålsenlig samhällsinformation.
- Ökad tillit till nämndens verksamheter genom förbättrad kommunikation och dialog med stadsdelsområdets invånare, näringsliv och civilsamhälle.
- Resultatinriktat trygghets- och säkerhetsarbete genom samverkan med polis, Region Stockholm, näringsliv och civilsamhälle.
- Öka barns möjligheter till utveckling och lärande oavsett förutsättningar och bakgrund genom insatser för att öka inskrivningsgraden i förskolan.
- Säkra kompetensförsörjningen inom förskola och omsorgsverksamheterna genom långsiktiga och riktade insatser.
- Tidiga insatser till barn och unga genom ökad samverkan mellan förskola, skola, Region Stockholm, polis och civilsamhälle.
- Verka för att fler unga tar del av social insatsgrupp.
- Stöd och insatser till invånare som utsatts för våld eller upplevt våld och hedersrelaterat våld.
- Insatser för att öka självbestämmandet och tryggheten för invånare med funktionsnedsättning i behov av stöd och insatser.
- Verka för att fler invånare tar del av öppenvårdsinsatser och föräldrastödjande insatser.
- Barnfamiljer prioriteras vid osäkra boendeförhållanden och behov av budget- och skuldrådgivning.
- Öka kompetensen hos medarbetarna inom äldreomsorgen avseende psykisk ohälsa, posttraumatiskt stressyndrom samt neuropsykiatriska sjukdomar.

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- Förbättra samverkan med stadsdelsområdets näringsliv och civilsamhälle.
- Verka för att fler företag etablerar sig och stannar kvar i stadsdelsområdet.
- Minska användningen av fossila bränslen i nämndens fordonsflotta.
- Verka för minskad energianvändning i nämndens lokalbestånd.
- Öka sorteringen av livsmedel i nämndens verksamheter till biologisk hantering.
- Öka andelen ekologisk mat inom verksamheterna.
- Arbeta för miljömedvetna, kemikaliesmarta och giftfria verksamheter.
- Tillgängliggöra ett tryggt och jämställt kultur- och fritidsutbudet för alla barn och unga i stadsdelsområdet.

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- Verka för en effektivare verksamhet genom utbildningsinsatser, fördjupade analyser och omvärldsbevakning.
- Snabbt vidta åtgärder vid befarade budgetunderskott.
- Utveckla en högre innovationskapacitet.
- Öka graden av digitalisering inom nämndens verksamheter.
- Minska sjukfrånvaron genom tidiga och riktade insatser.
- Verka för ett tillåtande, tillgängligt och öppet ledarskap på alla nivåer i organisationen.
- Verka för en långsiktig kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

2 Nämndens verksamhetsområde

Befolkningsprognoser är ett av de viktigaste underlagen för långsiktig verksamhetsplanering. Befolkningen i Spånga-Tensta stadsdelsområde beräknas öka med 1 960 personer från 2019 fram till 2022. Antalet barn i förskoleåldern (1-5 år) samt barn mellan 6-19 år beräknas öka ytterst marginellt fram till år 2022.

	0	1-5	6-15	16-19	20-64	65-79	80-	total
2020	480	2 529	5 881	2 369	24 347	3 689	1 159	40 454
2021	489	2 530	5 827	2 404	24 740	3 773	1 186	40 949
2022	516	2 571	5 846	2 418	25 225	3 852	1 234	41 661

Källa: Sweco

Andelen utrikes födda i stadsdelsområdet är 59 procent, att jämföra med staden som helhet på 32,8 procent (Sweco 2017).

2.1 Förskoleverksamhet

Trender

Antalet inskrivna barn i kommunal förskoleverksamhet har sedan 2017 i snitt varit 1815 barn per år. Enligt befolkningsprognosen förväntas inga stora förändringar fram till år 2022. Antal bosatta barn i åldern 1-5 förväntas vara oförändrad mellan år 2020 och 2021, medan ett tredebrott väntas mellan år 2021 och 2022 med en ökning om 1,6 procent vilket utgör 41

barn. Enligt prognosen är den totala ökningen av barn ojämnt fördelad i stadsdelsområdet. I Flysta och Sundby ökar efterfrågan av förskoleplatser något samtidigt som den i Bromsten, Tensta och Solhem förväntas minska något.

I Spånga-Tensta var enligt senast tillgänglig statistik, januari 2017, 91 procent av barnen (2-5 år) inskrivna i kommunal och fristående verksamhet. Nämnden prioriterar arbetet med att öka andel inskrivna barn i förskolan genom att öka vårdnadshavares kännedom om och förståelse för syftet med förskolans verksamhet. Den statistik som finns har en eftersläpning vilket gör att effekterna av det arbete som hittills genomförts är svåra att bedöma. Nämnden arbetar också med att utveckla nya former för samverkan för att öka vårdnadshavares delaktighet och engagemang i förskolans verksamhet. Behov finns att utveckla öppna förskolans och introduktionsförskolans verksamhet. Arbetsätt och miljö bör ses över för att möta barn i åldern 0-6 år och deras vårdnadshavare. Öppna förskolan och introduktionsförskolan kan vara ett första möte med förskoleverksamhet och ett led i att öka inskrivningsgraden i förskolan.

Utbildningsförvaltningen har i samråd med stadsdelsförvaltningarna gjort en kartläggning av arbetssituationen för förskollärare och barnskötare. En handlingsplan ska vara klar i juni 2019. De senaste tre åren har andelen förskollärare varierat mellan 33,1 till 36,1 procent. År 2018 var andelen avgångar för förskollärare 19,5 procent jämfört med 8,3 procent för barnskötare. Stora pensionsavgångar och brist på kvalificerad personal gör att förvaltningen under planperioden står inför utmaningar att rekrytera både förskollärare och barnskötare samt att behålla redan anställda förskollärare. Eftersom bristen på förskollärare förväntas vara fortsatt hög bör kompetenshöjande insatser göras för barnskötare. En utmaning är att rekrytera fler män till förskolan.

Trenden visar att antalet barn och pedagoger som är flerspråkiga i stadsdelsområdet ökar. Andelen barn med annat modersmål än svenska är 59,2 procent och andelen pedagoger 66,7 procent. 2018 talades 78 olika språk bland barnen och pedagogerna behärskar 37 olika språk. Medarbetare som behärskar flera språk är en tillgång i undervisningen dock behövs även goda kunskaper i det svenska språket. Under planperioden behövs kompetensutveckling, med utgångspunkt i den reviderade läroplanen (Lpfö 18), kopplat till språkutvecklande arbetsätt, flerspråkighet, digitaliseringen och fördjupat arbete med jämställdhet.

De tre senaste åren visar förskoleundersökningen allt mindre skillnader i nöjdhet mellan vårdnadshavare för flickor och vårdnadshavare för pojkar. Enheternas rapporter visar att kunskapen om hur förskolan kan arbeta praktiskt med jämställdhetsfrågor har ökat. För att upptäcka och fördjupa arbetet med jämställdhetsutmaningar behöver förskolan mer kunskap om och synliggöra rådande strukturer inom jämställdhet. Fortsatt kompetensutveckling behövs för att, i enlighet med nya läroplanen integrera jämställdhetsperspektiv i undervisningen och i det systematiska kvalitetsarbetet.

Barn i behov av särskilt stöd ökar i stadsdelsområdet. Den specialpedagogiska kompetensen inom avdelning förskola har förstärkts med ett stödteam bestående av förskolepsykolog och specialpedagoger. Under planperioden kommer teamet erbjuda kompetensutveckling, anpassningar av arbetsätt och organisation för att på bästa sätt möta behoven.

Ekonomiska effekter

Brist på förskollärare och barnskötare riskerar att driva upp lönenivåerna vilket kan innebära ökade lönekostnaderna framöver. Öppen förskola och introduktionsförskolan behöver prioriteras med syfte att öka inskrivningsgraden, kostnaderna förväntas där med även öka.

Inom förskolan finns behov av kompetensutveckling inom flera områden så som språkförsörjning och den nya läroplanen. Digitalisering och införandet av skolplattformen ställer fortsatt höga krav på digitala verktyg och medarbetarnas kompetens inom området. Inom stadsdelsområdet ökar andelen barn i behov av särskilt stöd. Detta medför att personalstyrkan samt kompetensutveckling inom området kommer behöva förstärkas. Följderna innebär kostnadsökningar.

Förskolorna fortsätter arbeta utifrån Kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola. Nämnden avser att successivt nå nivå två och tre, vilket innebär ökade kostnader då inventarier och lekutrustning byts ut.

Prioriteringar med åtgärder

- Öka inskrivningsgraden i förskolan genom att utveckla öppna förskolans och introduktionsförskolans verksamhet.
- Rekrytering av förskollärare genom att ta emot förskollärostudenterna och utveckla organisationen kring studenternas verksamhetsförlagda utbildning.
- Behålla befintlig personal genom kompetensutveckling inom läroplansuppdrag samt språk och kommunikation.
- Digitalisering, genom att integrera användandet av digitala verktyg i undervisningen och i kommunikation med vårdnadshavare.
- Öka kunskaperna kring jämställdhetsperspektiv genom kompetensutveckling.
- Samverkan med socialtjänsten genom att förskola och föräldrarådgivare samarbetar kring generellt föräldrastöd.
- Samverkan med skolan genom att utbyta erfarenheter om varandras verksamheter i syfte att gynna barns livslånga lärande.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Trender

Förvaltningen genomför under 2019 en omorganisation av verksamhetsområdet med syftet att bland annat utveckla mötesplatserna för ungdomar. Utbudet ska, förutom att locka fler ungdomar generellt, i synnerhet locka fler flickor, nyanlända, hbtq-personer och personer med funktionsnedsättning.

Strukturella hinder som kan begränsa flickor och pojkar i sina val av kultur- och fritidsaktiviteter ska motverkas. Verksamheterna ska säkerställa att barn och unga är trygga och icke-diskriminerande. Förvaltningens arbete med jämställdhetsintegrering och jämställdhetsanalyser inom verksamhetsområdet ska utvecklas.

Nämnden erbjuder olika kulturaktiviteter för barn och unga exempelvis dans, teater och utställningar. Förskolan arbetar utifrån kultur i ögonhöjd för att fler ska få ta del av ett professionellt kulturliv. För att nå ut till medborgarna med information om alla aktiviteter som erbjuds året runt behöver kommunikationsinsatserna stärkas.

Antalet flickor i stadsdelsområdet som sökte och deltog på kollo har ökat. Trots insatser och aktiviteter ökade inte antal deltagare i området Tensta-Hjulsta. Förvaltningen kommer fortsatt arbeta för att nå fler vårdnadshavare och även utveckla samarbetet med socialtjänsten för att sprida information om kollo.

Nämnden ger bidrag till föreningar som har en lokal förankring, en öppen verksamhet som riktar sig till barn alternativt arbetar för ökad jämställdhet i stadsdelsområdet i enlighet med antagna riktlinjer. Förvaltningen kommer att fortsätta att utveckla och kvalitetssäkra rutiner för arbetet med föreningsbidrag och ser gärna att det från stadens centralt tas fram ett systemstöd för processen.

Medborgarkontoret fortsätter sitt arbete med att stärka individen för att öka egenmakten genom samhällsinformation. I det arbetet ingår konsument, budget och skuldrådgivning. Förvaltningen ser ett ökat behov av informationsinsatser när det gäller internetköp- och bedrägerier, krediter och sms-lån. Etableringen av nyanlända, det så kallade sociala stödet ingår i verksamheten.

Stockholms stads trygghetsmätning 2017 visar en ökad upplevd otrygghet i stadsdelsområdet. Andelen som känner sig otrygga eller mycket otrygga i sitt bostadsområde har ökat från 13 procent 2014 till 23 procent 2017. Störst är ökningen i Tensta, från 26 procent 2014 till 40 procent 2017. Ökningen i otrygghet kan komma sig av de skjutningar som har skett i stadsdelsområdet under de senaste åren samt förekomsten av öppen drogförsäljning och aggressiv körning.

Nämnden arbetar med att öka tryggheten i stadsdelsområdet. En trygghetsstrategi ska tas fram under 2019. Trygghetsstrategin tas fram i samverkan med polis, Region Stockholm, fastighetsägare, näringsidkare och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd.

Preventiva insatser, såväl universell, selektiv och indikerad, genomförs för att förebygga förekomst av våld och användning av alkohol, narkotika, doping och tobak. Trygghetsinventeringar genomförs tillsammans med polisen, trafikkontoret och fastighetsägare. Identifierade behov åtgärdas av rätt huvudman.

Behovet av vuxen närvaro i stadsdelsområdet är stort. Fältassistenterna har god lokal kännedom och arbetar systematiskt, uppsökande och relationsskapande på platser där unga befinner sig samt där tryggheten behöver öka.

Ekonomiska effekter

En anpassning av verksamhetsområdet pågår till följd av att tidigare tillfälliga medel uteblivit i 2019 års budget. Behoven i stadsdelsområdet är dock fortsatt stora.

En översyn av fritidsgårdsverksamheterna görs under 2019 med utgångspunkt om att utveckla utbudet.

Projektet TechTensta finansieras år 2017-2020 av medel från den sociala investeringsfonden. En utvärdering av verksamhet och finansiering ska göras senast under år 2020 för att ge underlag för beslut om hur verksamheten ska bedrivas efter projektperiodens slut.

Prioriteringar med åtgärder

- Utveckla mötesplatser för barn och unga, där flickor, nyanlända, hbtq- personer och personer med funktionsnedsättning särskilt prioriteras.
- Riktade kulturaktiviteter för integrering av barn och unga i stadsdelsområdet.
- Utveckla fältassistenternas roll i det främjande och trygghetsskapande arbetet.
- Utveckla trygghetsarbetet och samverkan med polis och civilsamhälle.

2.3 Äldreomsorg

Trender

Enligt befolkningsprognosen kommer antalet äldre personer att öka de kommande åren. Ökningen av antalet äldre de närmaste åren förutsätter en god framförhållning och planering för att möta upp behoven av hemtjänst och vård- och omsorgsboende.

Införandet av den nya lagen om utskrivning från slutenvården (LUS) har inneburit behov av ökad samverkan med slutenvården, primärvården och rehab. Förändringen medförde nya arbetssätt för alla inblandade parter, främst samverkan med öppenvården och slutenvården och behöver fortsätta att utvecklas. För nämnden kan det medföra ökade insatser inom hemtjänst, korttidsplaceringar och placeringar på vård- och omsorgsboenden.

Nämnden arbetar för att äldreomsorgen ska hålla god kvalitet, ge äldre stöd och insatser utifrån deras behov samt öka inflytandet. Den äldre ska känna trygghet i sitt hem och vara nöjd med insatserna. Förvaltningen analyserar och använder resultaten från brukarundersökningar för att höja kvaliteten i verksamheterna. Individ- och verksamhetsuppföljningar samt kollegial observation och granskning är en del i kvalitetsarbetet. Arbetsmetoden "Tryggt mottagande i hemmet" har varit uppskattat av brukare och anhöriga samt medarbetare. Den enskilde har erhållit mer individanpassat stöd i hemmet efter utskrivning från sjukhusen. Ett team med två undersköterskor har mött upp den äldre i hemmet i samband med utskrivning från sjukhuset. Den äldre erbjuds intensivt stöd och samordning och insatser under 1-2 veckor i samarbete med den äldres hemtjänstutvecklare. Arbetsmetoden har även medfört kompetensutveckling av personalen.

Antalet äldreomsorgstagare med demens ökar inom stadsdelsområdet medan antalet äldreomsorgstagare med somatiska besvär minskar. Detta ses som en följd av att befolkningen generellt sett är friskare i högre åldrar på grund av den medicinska- och tekniska utvecklingen.

Förvaltningen ser att behovet av äldreomsorg börjar i tidigare ålder bland invånare i Tensta/Hjulsta jämfört med Spånga. I Spånga ökar dock demensrelaterade sjukdomar och behov av vård- och omsorgsboenden.

Antalet äldre med traumatiska upplevelser ökar, även äldre med social utsatthet och psykisk ohälsa. Trenden visar också att äldre med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar blir vanligare i stadsdelsområdet. Träffpunkter finns för äldre och ska utvecklas i syfte att möjliggöra social gemenskap och mänskliga möten för att minska känslan av ensamhet.

Det finns ett behov av flerspråkig personal inom äldreomsorg men medarbetare behöver även ha goda kunskaper i det svenska språket, i både tal och skrift. Det är en utmaning att hitta medarbetare med båda kompetenserna. Omfattande kompetensutveckling för medarbetare inom äldreomsorgen krävs inom området psykisk ohälsa, posttraumatiskt stressyndrom samt neuropsykiatri utöver andra geriatriska sjukdomar.

Förvaltningen ser stora möjligheter att utveckla och införa välfärdsteknik inom äldreomsorgens olika verksamheter. Tillsynsbesök under natten kan förenklas för den enskilde genom införande av digitala lösningar. Effektiviseringar är möjliga genom exempelvis införandet av "nyckelfri" hemtjänst och äldreboende. Välfärdsteknik och digitalisering ökar den enskildes självständighet, trygghet, välmående och självbestämmande.

Förvaltningen har, tillsammans med övriga stadsdelsförvaltningar i region västerort, tagit fram en äldreboendeplan för behovet av äldreomsorgsboenden under de kommande åren.

Förvaltningen fortsätter att utveckla jämställdhetsperspektiv i biståndsbedömning inom äldreomsorg. Resultaten från brukarundersökningar analyseras utifrån ett jämställdhetsperspektiv för att ta del av brukarnöjdhet. Det finns ett brett utbud av aktiviteter som erbjuds av dagverksamhet och öppna mötesplatser utifrån kvinnors och mäns önskemål.

Ekonomiska effekter

Kostnaderna för insatser inom äldreomsorgen har de tre senaste åren minskat med hänsyn tagen till prisökningar. Antalet personer med insatsen hemtjänst i ordinärt boende och hemtjänst i servicehus har minskat kontinuerligt sedan 2016 medan platser inom vård- och omsorgsboenden är oförändrade. Fördelningen av antalet platser med somatisk inriktning och demensinriktning har dock förändrats, platser med somatisk inriktning har minskat och platser med demensinriktning har ökat. Från och med år 2020 förväntas antal äldre inom stadsdelsområdet att öka i åldersgrupperna 65-79 år och 80 år och äldre, enligt Swecos prognos ökar andelen äldre med 315 personer år 2020-2022. Detta kommer sannolikt att medföra kostnadsökningar både för insatser inom hemtjänst och platser på vård- och omsorgsboenden.

Införandet av lagen om utskrivning från slutenvården (LUS) från 2018 kan medföra ökade kostnader inom hemtjänst samt ökning av korttidsplaceringar och placeringar på vård- och omsorgsboenden.

Projektet "Tryggt mottagande i hemmet" som bedrivits under år 2018 kan ha bidragit till att kostnaderna för korttidsvård har minskat mellan år 2017 och 2018 med 1,3 mnkr. Det är dock för tidigt att koppla de lägre kostnaderna till enbart effekter av projektet. Nämnden har för år 2019 sökt 1,2 mnkr för fortsatt arbete med projektet.

Inom äldreomsorgen finns behov av kompetensutveckling utifrån nya och förändrade behov hos målgrupperna. Exempel på områden är demens och geriatriska sjukdomar, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, psykisk ohälsa och posttraumatiskt stressyndrom samt digitalisering. Detta medför ökade kostnader för nämnden.

Prioriteringar med åtgärder

- Öka kompetensen genom att utbilda samtliga medarbetare inom områdena neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, psykisk ohälsa och posttraumatiskt stressyndrom för att öka tryggheten och ge en kvalitativ äldreomsorg.
- Effektivisera äldreomsorgen genom digitala lösningar.
- Ökad social gemenskap för äldre med psykisk ohälsa samt förebygga psykisk ohälsa genom att utveckla mötesplatser för målgruppen.
- Utveckla samverkan med Region Stockholm utifrån LUS.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Trender

Den beräknade befolkningsutvecklingen i stadsdelsområdet kommer att medföra en ökad efterfrågan på bostäder med särskild service. Förvaltningen samarbetar med övriga stadsdelsförvaltningar inom region västerort för att upprätta en boendeplan avseende personer

med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa.

I samband med kommande renoveringar och stambyten i en av Micasas fastigheter i Tensta planeras att tillskapa en ny gruppbostad i en lokal som förhyrts till annan offentlig verksamhet. Den nya gruppboenden är godkänd för stimulansbidrag av stadens genomförandegrupp. I samma fastighet planeras en omvandling av delar av befintligt stödboende för personer med psykisk ohälsa till bostäder med särskild service för samma målgrupp, 20 lägenheter fördelade på två gruppboenden med 10 lägenheter i vardera. Förvaltningen ser en trend av minskad efterfrågan av stödboende, med tomgångshyror som följd med ett ökat behov av den mer komprimerade formen av särskilt boende för målgruppen. Detta leder till ökade kostnader för köp av HVB- platser som ej är upphandlade enligt LOV (Lagen om valfrihet).

Stadsdelsnämnden planerar i samverkan med privata fastighetsägare ytterligare tre projekt med tre gruppboenden om totalt 18 LSS-lägenheter i kommande nybyggnationer inom stadsdelsområdet där byggstart planeras inom denna planperiod. I ett av dessa LSS-boenden i markplan planeras fyra av de sex lägenheterna få egna entréer för att möta upp behov av individuellt anpassade boenden för målgruppen med mycket komplexa behov. Allteftersom nya LSS-bostäder upprättas skapas även behov av närbelägen daglig verksamhet utifrån närhetsprincipen. I samma fastighet som nämns ovan planeras att inrätta fyra platser av särskilt anpassad daglig verksamhet för att möta upp behov av den målgrupp som har de mest komplexa och individuella behoven inom LSS personkretsar. Det är också den målgrupp som ökar mest inom daglig verksamhet i egen regi. Nämnden behöver möta upp de ökade behoven, främst lokalt, för att undvika kostsamma boenden och daglig verksamhet av privata verksamheter som inte ingår i Lagen om valfrihet (LOV).

Förvaltningen ser en fortsatt utveckling av ökade kostnader för insatsen personlig assistans med ett större antal personer som bedöms ha rätt till insatsen men som inte får rätt till statlig assistansersättning via Försäkringskassan. Regeringens utredning och eventuella lagändringar om personlig assistans kommer att påverka kostnadsutvecklingen för verksamhetsområdet där kostnaderna för assistansersättningens första 20 timmar (LASS) också kan väntas öka.

Region Stockholms utredningsenheter inom barn- och ungdomspsykiatri vittnar om att det inom Järvaområdet diagnostiseras tre gånger fler barn och ungdomar med en neuropsykiatrisk diagnos än i övriga Stockholmsområdet. Förvaltningen ser även detsamma för vuxna individer och hela familjer med funktionsnedsättningar av olika grad. Med den ökade komplexiteten kring målgrupperna ökar kraven på medarbetarnas kompetens inom verksamheterna. Det ställer högre krav på samverkan med exempelvis skolor och särskolor, habilitering, psykiatri samt mellan beställare och utförare. Kompetensförsörjningen och högre kompetenskrav vid rekrytering samt kompetensutveckling av befintliga medarbetare inom verksamhetsområdet är en utmaning.

Förvaltningen ser att samarbetet behöver stärkas med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och andra aktörer för att kunna hjälpa personer med funktionsnedsättning närma sig arbetsmarknaden.

Det finns både utmaningar och möjligheter med den digitala utvecklingen. Förvaltningen ser stora möjligheter i att utveckla och införa välfärdsteknik inom de olika verksamheterna. Effektiviseringar är möjlig genom ex införande av ”nyckelfria” boenden. Tillsynsbesök under natten kan till exempel förenklas för den enskilde genom införande av digitala lösningar.

Välfärdsteknik och digitalisering ökar den enskildes självständighet, trygghet, välmående och självbestämmande. Utmaningen är att utbilda verksamheternas medarbetare i digitala arbetssätt och metodutveckling.

Behovet av flerspråkig personal inom alla verksamheter är tydligt kopplat till stadsdelsområdets demografi. Särskilt avser det de invånare tillhörande LSS personkretsar som inte är födda i Sverige och där familjen talar sitt modersmål under uppväxtåren. För de individerna blir det svårt att lära in det svenska språket varför alternativ kommunikation i form av bildspråk och teckenkommunikation är avgörande för att tillgodogöra sig insatserna. Flerspråkig personal är en tillgång inom verksamheterna men medarbetare behöver även ha goda kunskaper i det svenska språket, i både tal och skrift för att möta upp krav på dokumentation, arbetssätt och metoder. Det är en utmaning att hitta medarbetare med båda kompetenserna. Krav på alternativ kommunikation för personer inom LSS personkretsar utgör en stor utmaning kopplat till flerspråkighet avseende kompetensförsörjningen och kompetensutveckling av befintlig personal.

Kompetensutveckling i den evidensbaserade metoden lågaffektivt bemötande är prioriterat, både för att möta invånare i sitt boende och i daglig verksamhet men även när det handlar om att möta upp den ökande målgruppen personer med neuropsykiatriska diagnoser såsom Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD/ADD) och autismspektrum diagnoser generellt i inom verksamheterna. Förvaltningen bedömer även ett behov av kompetensutveckling om arbetsmetoden Supported Employment och Individual placement and Support (IPS), vilket bör prioriteras i uppdraget med att ge stöd för invånare ut i arbete.

Ekonomiska effekter

Behovet av kompetensutveckling för medarbetarna inom verksamhetsområdet ökar till följd av demografien i stadsdelsområdet i kombination med komplexa diagnoser. Det höga antalet barn och ungdomar som diagnostiserats med neuropsykiatrisk diagnos i Järvaområdet, påverkar kostnadsutvecklingen för alla socialtjänstens verksamhetsområden.

Kostnaden för daglig verksamhet har de senaste tre åren ökat med 37 procent. Detta beror till största delen på ett ökat antal externa placeringar, men också på ett ökat antal individer som beviljats insatsen. Med den rådande trenden och målet för staden om att öka möjligheterna till sysselsättning och arbete förväntas detta innebära ytterligare kostnadsökningar.

Nämnden har under 2018 totalt sett minskat kostnaden för de externa boendeplatserna inom LSS, men har fortfarande kostsamma placeringar. I stadsdelsområdet pågår flera nybyggnadsprojekt för bostäder med särskild service enligt LSS och SoL. Ingen av dessa kommer att vara inflyttningsklara före årsskiftet 2021/2022. Glappet mellan behov och tillgång på bostäder är därför stort de närmaste åren. De externa placeringarna, som ofta är kostsamma för förvaltningen, kan därför erbjudas boendeplats i egen regi först i slutet av planperioden.

Prioriteringar med åtgärder

- Öka kompetensen genom att utbilda medarbetare inom neuropsykiatriska diagnoser, digitala arbetssätt och kommunikation.
- Tillgodose behov av grupp- och servicebostäder genom samverkan med byggbolag om nybyggnation.
- Utveckla den enskildes möjligheter till delaktighet och självbestämmande genom

bland annat digitalisering.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Trender

Nämnden ser en ökad komplexitet i ärenden där personer har behov av stöd från flera enheter och andra aktörer. Fler söker stöd och insatser för barn och ungdom med anledning av beteendeproblem och psykisk ohälsa. Efterfrågan på kostsamma behandlingsskolor ökar. Nämnden vill att staden uppmärksammar den ökade användningen av behandlingsskolor och samverkar kring barn och ungas skolgång. Samverkan behövs med utbildningsnämnden samt med skolorna i stadsdelsområdet i syfte att förbättra skolresultaten för att fler unga ska uppnå gymnasiebehörighet och välja rätt väg till arbete.

Insatser för integration bör prioriteras tidigt genom samhällsinformation redan i förskola och skola. För ensamkommande barn behöver behov av utbildning, arbete och bostad tillgodoses. Komplexiteten i arbetet med nyanlända är stor och visar sig genom ökat behov av stöd och insatser till familjer med anknytningsproblematik.

Antalet unga utan arbete eller sysselsättning så kallade UVAS är många i stadsdelsområdet och utgör 12,5 procent av samtliga personer 18-29 år (Statistiska centralbyrån 2015). Staden behöver satsa på främjande och förebyggande åtgärder tidigt i skolåren för att förebygga att ungdomar hoppar av skolan.

Unga i stadsdelsområdet är särskilt utsatta bland annat på grund av ökad otrygghet, hedersproblematik och diagnoser. Nämnden ser en trend med ökat antal anmälningar avseende barn och unga samt ett ökat inflöde av unga vuxna med missbruk. Våld, kriminalitet och narkotika förekommer i tidig ålder. Unga flickor är en särskilt utsatt grupp.

Behovet av stöd och insatser från relationsvårdsteamet och Relationsvårdscentrum Väst är stort. Det verkliga behovet hos invånare i stadsdelsområdet som lever med våld och/eller hedersproblematik är dock dolt. Arbetet med våldsutövare behöver utvecklas och intensifieras. Arbetet fortsätter med att upptäcka och ge medarbetare verktyg i arbetet mot våld och förtryck i nära relationer.

I stadsdelsområdet är våldsbejakande extremism närvarande. Nämnden prognostiserar ett inflöde av ärenden, både vuxna och barn och unga, rörande hemvändare från konfliktområden. Detta innebär behov av kompetensutveckling och anpassade arbetssätt för att tidigt upptäcka och därefter hantera ärenden där våldsbejakande extremism förekommer.

Under de kommande åren ser nämnden fortsatt problem med bostadsbrist, trångboddhet och hemlöshet. Det finns ett ökat behov av tillfälliga boendeinsatser som fler träningslägenheter, försökslägenheter och tillfälliga boenden i stadens regi samt av stadigvarande boendelösningar i hela landet. Långvarig hemlöshet hos bland annat barnfamiljer leder till att behov av andra insatser uppstår. Det förebyggande arbetet mot vräkning och bostadslöshet är fortsatt prioriterat. Förändringar i lag kring otillåten andrahandsuthyrning kan komma att leda till nya arbetssätt och ökade kostnader för socialtjänsten.

Arbetet med den lokala handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare har gett resultat och nämnden ser nu en minskad personalomsättning och en minskad användning av konsulter. Korttidssjukfrånvaron är

fortfarande hög men har stagnerat. Fokus är fortsättningsvis att behålla personal, optimera samverkan samt utveckla och pröva effektiva och innovativa arbetssätt. Nämnden fortsätter arbetet med att kompetensutveckla befintlig personal och introducera nyanställda.

En stor andel av medarbetarna är nyexaminerade och i början av sitt arbetsliv. De hanterar komplexa ärenden och individer med multiproblematik. Arbetsituationen är psykisk påfrestande och risk för hot och våld i arbetet förekommer i allt större utsträckning.

Den pågående översynen av socialtjänstlagen kan komma att påverka socialtjänsten och dess uppdrag. Förändringen i lagstiftningen, att jämställa spelmissbruk med annat missbruk, har ännu inte märkts av, men kan komma att ge ett ökat behov av insatser från beroendevården. Att barnkonventionen inkorporeras i svensk lag den 1 januari 2020 kan komma att påverka socialtjänstens bedömningar, beslut och insatser som rör barn.

Förvaltningen bedömer att personer med samsjuklighet, psykisk ohälsa och missbruk, samt antalet med neuropsykiatriska diagnoser såsom Attention-Deficit/Hyperaktivitet Disorder (ADHD/ADD) och autismspektrumtillstånd kommer att öka och ha behov av socialtjänstens insatser. Personer med psykisk ohälsa kan även tillhöra personkretsen för LSS, vilket ökar komplexiteten i ärendena inom socialpsykiatri. Andelen personer med neuropsykiatriska diagnoser är hög inom stadsdelsområdet. Det är en högre andel som har neuropsykiatrisk diagnos i Järva jämfört med övriga staden när det gäller barn- och ungdomar enligt uppgift från Region Stockholm. Förvaltningen ser även ett omfattande mörkertal avseende vuxna invånare med psykisk ohälsa. Komplexiteten blir extra stor när både barn och föräldrar har en psykisk ohälsa till följd av till exempel neuropsykiatriska diagnoser, posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) eller svag begåvning. Inom delar av stadsdelsområdet ser förvaltningen att invånare lider av posttraumatiskt stressyndrom i högre utsträckning, både barn, ungdomar och vuxna.

Under perioden ses ett ökat inflöde till beställarenheten psykisk ohälsa av personer inom målgruppen med osäker boendesituation och hemlöshet.

I samband med kommande renoveringar och stambyten i en av Micasas fastigheter, under planperioden, planeras en omvandling av delar av befintligt stödboende för personer med psykisk ohälsa till bostäder med särskild service för samma målgrupp totalt 20 lägenheter fördelade på två gruppboenden med 10 lägenheter i vardera. Förvaltningen ser en trend av minskad efterfrågan av stödboende med tomgångshyror som följd. Det finns ett ökat behov av mer nära stöd i form av särskilt boende för målgruppen vilket idag medför ökade kostnader för köp av HVB-platser utanför Lagen om valfrihet (LOV).

Förvaltningen ser i nuläget ingen ökande trend av antalet personer som beviljas sysselsättning. Stadens förändring av ersättningssystemet för sysselsättningen beräknas ändå öka förvaltningens kostnader för insatsen. Samverkan med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan behöver förbättras för att säkerställa att personer inom målgruppen får rätt stöd till någon form av sysselsättning eller skyddad anställning.

Det förebyggande och uppsökande arbetet för personer med psykisk ohälsa är ett viktigt område som behöver prioriteras de kommande åren med tanke på den ökande psykiska ohälsan i hela samhället. Den stora belastningen på primär- och slutenvården märks av i samarbetet med Region Stockholm och får till konsekvens en ökad efterfrågan på de mest omfattande insatserna av förvaltningen i form av boendeplaceringar. Tidiga och förebyggande insatser i hemmet för att bryta isolering och förbättra den psykiska och fysiska hälsan är ett

långsiktigt mål för målgruppen med psykisk ohälsa i stadsdelsområdet.

Träffpunkter är en viktig del i preventionsarbete och ett sätt att nå personer utan sysselsättning, arbete och studier. Ett lättillgängligt stöd utan krav på prestation och möjlighet till att bryta isolering. Utveckling av träffpunkter där tillgång till personligt ombud, anhörigstöd och case manager bidrar till att få vara en del av ett sammanhang och sociala aktiviteter som motverkar ensamhet och ohälsa.

Behov av kompetensutveckling finns inom områdena samsjuklighet med psykisk ohälsa och missbruksproblem, utåtagerande beteende, lågaffektivt bemötande, posttraumatiskt stressyndrom och motiverande intervju MI. För att ge stöd till personer med psykisk ohälsa för att få egen försörjning behövs en utveckling av IPS eller supported employment education.

Efterfrågan på personligt ombud ökar då samhällets service har blivit mer svårtillgänglig för personer med psykisk ohälsa. Stöd att uppmärksamma systembrister hos myndigheter som personer kommer i kontakt med, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten mm.

En stor andel av medarbetarna är nyexaminerade och i början av sitt arbetsliv. De hanterar komplexa ärenden och individer med multiproblematik. Arbetsituationen är psykisk påfrestande och risk för hot och våld i arbetet förekommer i allt större utsträckning.

Ekonomiska effekter

Det ökade antalet nyanlända ökar behovet av service och insatser på alla områden inom individ- och familjeomsorgen. Här bör särskilt nämnas kostnader för öppenvård samt placeringar inom barn och ungdom. Satsningar på främjande och förebyggande åtgärder behövs.

Andel ensamkommande barn som fyller 18 år ökar. Lägre schablonersättningar från Migrationsverket, kostsamma placeringar utifrån komplicerad problematik påverkar kostnadsutvecklingen. Kostnader för stöd och insatser för dessa individer kan komma att överstiga återsökningen av kostnader för vård, uppehälle och hyra.

Bostadsbrist och hemlöshet skapar ökade kostnader för alla olika typer av boendeinsatser. I samband med långvarig hemlöshet hos barnfamiljer uppstår behov och därmed kostnader för andra insatser då barn far illa. Här ska särskilt nämnas ensamkommande barn som de kommande åren är unga vuxna i behov av bostäder. Vidare syns ett ökat behov av insatser för personer som utsatts för våld och förtryck i nära relationer samt för personer som involverats i våldsbejakande extremism.

Behovet av sociala insatsgrupper ålder 19-29 år är fortsatt hög vilket innebär att kostnaderna för insatsen kan komma att öka. Verksamheten finansieras 2019 av medel från socialförvaltningen.

Komplexa ärenden leder till ökade kostnader inom socialtjänsten. Det ställer högre krav på socialsekreterarna varpå nämndens kostnader för utbildning och kompetensutveckling är hög.

Förändringar i lagstiftning, avseende spelmissbruk, eventuella förändringar av socialtjänstlagen samt kring otillåten andrahandsuthyrning, samt att barnkonventionen blir svensk lag kan ge ökade kostnader för socialtjänsten.

Till följd av demografin i området samt ökat antal av komplexa diagnoser exempelvis neuropsykiatrisk diagnos i kombination med psykisk ohälsa finns ett ökat behov av preventiva

insatser. Att utveckla befintliga träffpunkter, och tillhandahålla kompetensutveckling av desamma, är nödvändigt för att möta upp behoven i ett tidigt skede.

Kostnaden för insatserna boendestöd och sysselsättning har ökat stadigt de senaste tre åren med 79 procent respektive 26 procent. Behovet av stödboenden inom stadsdelsområdet har däremot minskat vilket inneburit kostnader för tomma lägenheter. Planer finns därför gällande omvandling av befintligt stödboende till bostad med särskild service inom SoL för målgruppen personer med psykisk ohälsa.

Prioriteringar med åtgärder

- Bibehålla kompetens genom att arbeta med arbetsmiljö, kompetensutveckling och innovation.
- Främjande och förebyggande arbete genom tidiga och riktade insatser till exempelvis barn i ekonomisk utsatthet.
- Arbeta för att förhindra rekrytering till kriminalitet och våldsbejakande extremism genom samverkan med polismyndigheten. Utveckla kompetens och förändrade arbetssätt för bryta beteende tidigare.
- Upptäcka och förebygga våld och förtryck i nära relationer genom kompetensutveckling.
- Utveckla mötesplatserna samt öka brukarorganisationernas delaktighet och närvaro på mötesplatserna för personer med psykisk ohälsa.
- Utveckla samverkan med Region Stockholm avseende personer med psykisk ohälsa.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Trender

Stadsdelsområdet är under expansion med förtätning och utveckling av infrastruktur. Vid Ledinge byggs ett nytt kvarter och Bromstensstaden planeras att byggas inom de närmaste åren. Det här gör initialt att tillgängliga grönområden och parkmark kommer att minska vilket medför högre slitage på övriga gröna ytor. Högre slitage innebär en högre driftkostnad och ökade krav på insatser för att hålla ytorna i bra skick.

Stadsdelsförvaltningen har ansökt om investeringsmedel från Trafikkontoret för projekt som upprustning av Nydalsparken med fokus på plaskdammen, upprustning av Gribbyparken för att utveckla parkens karaktär samt en total omformning och upprustning av Palmésparken.

Andra typer av upprustningar inom projektet Grönare Stockholm kommer under perioden att utföras bland annat i Tenstadalen och en ny lekpark i Hidingehöjden i Hjulsta kommer anläggas.

Under 2019 tas en ny parkplan fram som ska ligga till grund och ge inriktning för åtgärder, utveckling och skötsel av parkmark. Parkplanen kommer att utgöra underlag för upphandling av ny driftentreprenad för markskötsel. Ny driftentreprenad har startdatum under 2021. En av inriktningarna kommer att vara upprustning av exempelvis murar, gångvägar och infrastruktur i parker samt markutrustning som bänkar och papperskorgar för ökad tillgänglighet och ökad upplevd trygghet.

Tenstadalens dagvattenpark är ett projekt under planering i samarbete med Stockholms vatten och avfall, Miljöförvaltningen, Idrottsförvaltningen och Exploateringskontoret. Det omfattar

byggande av dagvattendammar för att förbättra vattenkvaliteten i Bällstaån.

Stadsdelsförvaltningen har beviljats trygghetsmedel för ny park vid Kronofogdevägen och ett trafiksäkerhetsprojekt. Inom Järva förekommer en omfattande problematik med otillåten fordonstrafik samt olovligt parkerade fordon på gångstråk, torgytor, i parker och naturområden. Befintliga bommarna är idag försedda med enklare låsanordningar men det förekommer stor skadegörelse på både bommar och låscylindrar. Detta bidrar till höga driftkostnader, både för staden och berörda fastighetsägare, samt en låg verkningsgrad. Den begränsade verkningsgraden på bommarna i området förekommer till stor del på grund av att det inte finns ett funktionellt, säkert och behörighetskontrollerat låsningssystem till dem. Under planperioden planeras samtliga av stadsdelsförvaltningens bommar att utrustas med ett nytt låssystem.

Smart och uppkopplad belysning är ett delprojekt i Stockholm smart stad.

Stadsledningskontoret driver projektet med Spånga-Tensta som pilotområde där trygghetskapande och elbesparande åtgärder med innovativa tekniska lösningar för belysning och insamling av information om exempelvis väder och väglag samt annan trygghetsrelaterad infrastruktur utgör grunden.

Ekonomiska effekter

Ökad exploatering av stadsdelens grönområden ökar driftkostnaderna för att hålla ytorna i bra skick. Arbete med att hålla stadsdelen ren och hel för att öka den upplevda tryggheten är fortsatt prioriterat och medför kostnader i driftbudgeten.

Prioriteringar med åtgärder

- Påbörja arbetet med stadsdelsområdets nya parkplaner genom att ge inriktning för åtgärder, utveckling och skötsel av parkmark.
- Öka medborgarnas delaktighet i utformningen av stadsdelsområdets parkmiljöer. Detta sker bland annat genom medborgardialoger, trygghetsvandringar, medborgarförslag och medborgarenkäter.
- Motverka olovlig fordonstrafik genom effektivare trafik hinder och säkrare låssystem.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Trender

Nämnden ser att minskningen av antal hushåll i behov av ekonomiskt bistånd har avstannat till följd av en försämrad arbetsmarknad. I stadsdelsområdet bor många nyanlända varav flera genomgått etablering med etableringsersättning och kan komma att vara i behov av ekonomiskt bistånd. Nämnden har märkt av någon effekt av ändringen i stadens riktlinjer kring bistånd till skälig levnadsnivå för papperslösa barnfamiljer.

Nämnden har en hög andel personer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd, 40 månader eller längre. Många står allt längre från arbetsmarknaden och fler sjukskrivna står utan andra ersättningar. Stadsdelsområdet har en hög andel kvinnor i behov av ekonomiskt bistånd. Förvaltningen samverkar med arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsförvaltningen för att utveckla insatser som möter de lokala behoven. Prioriterade är unga vuxna med psykisk ohälsa eller missbruk, ensamstående mödrar med många barn samt personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Satsningen på jourlägenheter till barnfamiljer är framgångsrik, men fortfarande endast en tillfällig åtgärd när inga andra möjligheter finns. Fler bostäder behövs så att kötiden för att få eget boende genom bostadsförmedlingen blir rimlig för särskilt utsatta grupper såsom unga vuxna, nyanlända och nyinflyttade.

Ekonomiska effekter

Fler nyanlända och en sämre arbetsmarknad innebär ett ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Bostadsbrist och hemlöshet skapar ökade kostnader för alla olika typer av boendeinsatser, även av dem som bekostas inom ramen för ekonomiskt bistånd. Här ska särskilt nämnas den stora gruppen ensamkommande barn som nu är unga vuxna med behov av bostäder.

Prioriteringar med åtgärder

- Förebygga hemlöshet och otrygga boendeförhållanden för barnfamiljer genom satsning på vräkningsförebyggande arbete och bo-skola.
- Vägen till arbete genom utveckling av lokala arbetsmarknadsåtgärder i samverkan med arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsförvaltningen.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Trender

Se avsnittet Ekonomiskt bistånd.

Ekonomiska effekter

Nämnden fortsätter att prioritera arbetet med Stockholmsjobb och arbetsförmedlingens arbetsmarknadsåtgärder. Kostnaden för Stockholmsjobb kommer att öka då antalet anställningar ökar. Flera anställningar innebär minskade kostnader för ekonomiskt bistånd.

En utvärdering av arbetsmarknadsåtgärder och Stockholmsjobb efterlyses för eventuell fortsatt satsning på Stockholmsjobb. Nämnden ser behov av fler korta riktade utbildningar, särskilt för kvinnor som står långt från arbetsmarknaden. Samverkan för vidare matchning av personer med Stockholmsjobb pågår och fortsätter att vidareutvecklas under de kommande åren.

Feriearbete för unga i stadsdelsområdet ska erbjudas på skollov. Kostnaden ökar då behovet av feriearbeten är stort i stadsdelsområdet. Vidare är behovet av anpassade arbetsplatser för feriearbetare stort vilket innebär högre kostnader. För att få fram meningsfulla och kvalitativa ferieplatser krävs god framförhållning. Detta innebär att även finansieringen behöver vara känd i ett tidigt skede.

Prioriteringar med åtgärder

- Använda riktade utbildningar utifrån arbetsmarknadens behov och särskilda bristyrken med särskilt fokus på kvinnor som står långt från arbetsmarknaden.
- Samverkan med utbildningsförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen och arbetsförmedlingen för att effektivisera användningen av arbetsmarknadsinsatser för de arbetslösa.

2.9 Övrigt

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Nämndens budgetram för åren 2020 och 2021 är i enlighet med plan i kommunfullmäktiges budget 2019. Nämndens plan för budget 2022 är densamma som för 2021.

Drift netto, mnkr	Budget 2019	Budget 2020	Budget 2021	Budget 2022
Nämnd och förvaltningsövergripande administration inkl. statsbidrag flyktingmottagande	15,4	15,4	15,4	15,4
Individ- och familjeomsorg	192,6	192,6	192,6	192,6
Stadsmiljöverksamhet	9,5	9,5	9,5	9,5
Förskoleverksamhet	274,5	274,5	274,5	274,5
Äldreomsorg	241,0	243,0	245,7	245,7
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	215,6	215,6	215,6	215,6
Barn, kultur och fritid	35,3	35,3	35,3	35,3
Arbetsmarknadsåtgärder	22,3	22,3	22,3	22,3
Ekonomiskt bistånd	111,0	111,0	111,0	111,0
Summa	1 117,2	1 118,2	1 121,9	1 121,9
Kapitalkostnader - stadsmiljö	6,5	6,5	6,5	6,5
Totalt	1 123,7	1 124,7	1 128,4	1 128,4

Nämndens nettobudget för driftverksamheten uppgår till 1 123,7 mnkr för år 2019. Enligt kommunfullmäktiges plan kommer nämndens budget att öka med 2,0 mnkr till år 2020 och ytterligare 3,7 mnkr till 2021. Plan 2022 är densamma som för år 2021.

Utifrån förutsättning att pris- och löneökningarna stannar vid 2,0 procent under de närmaste åren kommer föreslagen plan att innebära krav på årlig kostnadseffektivisering om drygt 20 mnkr.

Kostnaderna för avskrivningar och internränta bedöms enligt kommunfullmäktiges plan vara oförändrade under planperioden utifrån nuvarande investeringstakt för stadsmiljö.

Investeringar, mnkr	Budget 2018	Budget 2019	Budget 2020	Budget 2021
Maskiner och inventarier	1,4	1,4	1,4	1,4
Stadsmiljö	10,0	10,5	10,2	10,2
Totalt:	11,4	11,9	11,6	11,6

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges budget för maskiner och inventarier är för låg utifrån behoven. Bedömningen är att kapitalkostnaderna för dessa beräknas öka framöver.

3.1 Drift

Nämnden har en bruttoomslutning på drygt 1,1 miljarder kronor. På förvaltningen arbetar drygt 940 medarbetare och personalkostnaderna utgör cirka 45 procent av nämndens bruttokostnader vilket motsvarar cirka 500 miljoner kronor. Kostnader för lokaler utgör cirka 80 miljoner kronor.

Under planperioden ser förvaltningen stora behov av insatser för att säkra kompetensförsörjningen avseende främst forskollärare och socionomer. Behovet av kompetensutveckling av befintlig personal ökar också med anledning av förändrade målgrupper, digitalisering etc. Detta tillsammans med nya och förändrade behov av insatser i stadsdelsområdet kommer att bidra till ökade kostnader under planperioden.

Fler nyanlända ökar behovet av service och insatser på alla områden. Fler nyanlända innebär också ett ökat behov av ekonomiskt bistånd efter etableringsperiodens slut. Bostadsbrist och hemlöshet skapar ökade kostnader för olika typer av boendeinsatser, det gäller även de ensamkommande barn som de kommande åren är unga vuxna och i behov av bostäder. Vidare syns ett ökat behov av insatser för personer som utsatts för våld och förtryck i nära relationer.

Lokalbeståndet inom förskola och fritidsgårdsverksamhet är i behov av upprustning, renovering och ersättning av nya lokaler, vilket på sikt kommer att öka kostnaderna inom områdena. Med hänvisning till nämndens uppdrag att söka ett nytt förvaltningshus förväntas också en ökad kostnad för administrativa lokaler.

3.2 Investeringar

Nedan följer förslag på parkinvesteringar i stadsdelsområdet;

Nydalparkens plaskdamm och lek

Plaskdammen är i behov av total ombyggnation och nytt pumphus för att kunna tas i drift. En spontanidrottsplan behöver rustas upp med ny beläggning och lekytor. Möbler och planteringar behöver förnyas eller rustas upp.

Uppskattad investeringsutgift år 2020 uppgår till 4,0 mnkr och för år 2021 bedöms utgifter om 2,5 mnkr.

Palmérsparken

Parken har en bollplan och lekplatsdel som behöver rustas upp och vegetationen behöver ses över inklusive trädåtgärder på alléträden som omger parken.

Uppskattad investeringsutgift år 2021 uppgår till 1,5 mnkr, år 2022 3,2 mnkr och för år 2023 beräknas en utgift om 0,3 mnkr.

Gribbyparken

Lekplatsen behöver rustas upp på grund av slitage på utrustning och fallskyddsunderlag.

Uppskattad investeringsutgift år 2020 uppgår till 0,5 mnkr, år 2021 till 1,0 mnkr och år 2022

beräknas en utgift om 1,0 mnkr.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

4 Övriga redovisningar

Förvaltningen avser att under 2019 kartlägga ett antal funktioner för att säkerställa vilka åtgärder som skulle ge bäst effekt vad gäller klimatinvesteringar. Under året kommer flera förarbeten och inventeringar att utföras för att bedöma möjligheter till klimatinvesteringar under 2020-2022.

Ett inventeringsarbete kommer att göras i de verksamhetslokaler där förvaltningen har ansvar för vitvaror. Detta arbete kommer att ligga till grund för att utveckla ett utbytesprogram där äldre vitvaror byts mot nya mer energi- och kostnadseffektiva maskiner.

En fördjupad analys och kartläggning av källsortering i förvaltningens verksamhetslokaler pågår. Arbetet omfattar bland annat en analys av vilka synergieffekter som kan erhållas vid olika åtgärder såsom koordinerad hämtning av fraktioner.

Under 2019 upprättas en parkplan som kommer att vara vägledande för bland annat fortsatt miljö- och klimatarbete på parkmark. Utbyte av material för fallskydd där kork kan prövas istället för gummi och parkbelysning bytas till LED är några möjliga förslag till klimatinvesteringar.

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Inledning

Sammanfattningsvis kan konstateras att det under planperioden 2020-2022 endast kommer att färdigställas ett fåtal nya bostäder inom stadsdelsområdet. Bromstens industriområde med upp till 1600 nya bostäder har skjutits framåt i tiden. Beräknad byggstart för bostäderna är tidigast 2020, vilket gör att de tidigaste etapperna troligen färdigställs utanför eller i slutet av planperioden. På fastigheten Ledinge 1 produceras så kallade Stockholmshus, totalt 172 lägenheter.

Inom stadsdelsområdet pågår ett stort antal detaljplaneprojekt med syfte att skapa nya bostäder, arbetsplatser och infrastruktur. Nedan ges en kort sammanfattning av de projekt som bedöms ha stor betydelse för antalet invånare och deras behov av och efterfrågan på stadsdelsförvaltningens serviceutbud. Utöver dessa planärenden finns en rad projekt som inte syftar till bostadsbyggande, projekt på privat mark och projekt där planarbetet ännu inte startat.

- *Pågående projekt under 2019*
- Kvarteret Hedvig 1,2,3. Planen är antagen och medger totalt 65 nya lägenheter. Projektet färdigställs under våren 2019.
- Kv. Ferdinand 8,10 och 14. Närmare 1100 studentlägenheter under färdigställande 2019.
- I kvarteret Mandelblomman, Spånga, bygger ett privat vårdföretag ett vård och

omsorgsboende med 54 platser i egen regi. Boendet planeras stå färdigt under 2019. Övriga kvarter i området är föremål för ett nytt programarbete som syftar till att möjliggöra bostadsbyggande. Detta ligger dock utanför planperioden.

- *Pågående projekt under planperioden, antagen detaljplan:*
- Bromstensstaden: Cirka 1600 bostäder i två etapper. Utöver det planeras bland annat två förskolor, LSS-boende om 12 lägenheter samt infrastruktur.
- Kv. Ferdinand 9, Bromstensvägen. Ca 200 lägenheter varav 11 radhus. Boende planeras med olika storlekar och upplåtelseformer samt LSS-boende med sex lägenheter. Färdigställande kan eventuellt förväntas i slutet av planperioden.

För nedanstående projekt pågår arbetet med detaljplan eller vidare projektering vilket gör att tiden för färdigställande är svårbedömd, men ligger sannolikt bortom planperioden.

- Tensta Terrass, omkring 300 bostäder samt vård och omsorgsboende i privat regi.
- Spångadalen, med 800-1000 bostäder i samverkan med Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd. Tre förskoleutbyggnader om cirka 15 avdelningar, fullstor F-9 skola mm. Programsamråd avslutat sommaren 2018.
- Hedvig 7. Spånga Centrum. Förtätning i centrum med omkring 100 bostäder. Detaljplanearbete påbörjat 2019.
- Kämpinge 2. Detaljplanearbete för bland annat 170 hyresrätter pågår. Sannolikt ej färdigställande inom planperioden.
- Hyppinge/Risinge. Planeras 200 bostäder vid Risingeplan i form av förtätning och tillbyggnad på de befintliga lamellhusen. Detaljplanen är antagen, fastighetsägaren har valt att pausa projektet varför dess framtid är osäker.
- Spånga C öst (del av Solhem 16:1). Planeras för 135 lägenheter. Befintligt bostadshus rivet 2019. Nytt kvarter ska uppföras. Stadsdelsförvaltningen har önskemål om 6 LSS bostäder i kvarteret.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler

Nämnden har bedömt förändringar i efterfrågan inom olika verksamhetsområden. Bedömningen grundar sig bland annat på den senaste befolkningsprognosen.

Förskola

Antalet barn i förskoleåldern (1-5 år) beräknas minska fram till år 2020. Från 2020 till 2027 är den prognostiserade ökningen 575 barn i stadsdelsområdet. Ökningen är ojämnt fördelad mellan stadsdelarna i stadsdelsområdet. I Tensta och Bromsten ökar efterfrågan med tiden. I Bromsten är ökningen kraftigare som en följd av flera utbyggnadsprojekt samtidigt som den är tämligen oförändrad i övriga stadsdelsområden. Fler barn och ett ålderstiget lokalbestånd leder till ökad efterfrågan och på sikt ett ökat behov av förskolelokaler. Omfattningen av den ökade efterfrågan är av naturliga skäl mycket svårbedömd och planeringen av förskoleplatser blir ofta trög och komplicerad för verksamheten och förvaltningen.

Kultur och fritid

Parklekarna i stadsdelsområdet är populära och välbesökta. De verksamhetslokaler som är kopplade till parklekarna har ett visst underhållsbehov och behöver ses över avseende anpassningar och tillgänglighet. Fastighetskontoret förvaltar bland annat Erikslunds parklek,

där stadsdelsnämnden ser ett behov av avveckling och utbyte av den tillfälliga paviljonglösningen inom en treårsperiod.

Enligt befolkningsprognosen ses ingen större ökning av antalet unga i stadsdelsområdet. Blå husets fritidsgård behöver en omfattande renovering och tillgänglighetsanpassning. Övriga fritidsgårdar har också moderniseringsbehov och behöver tillgänglighetsanpassas.

Äldre, funktionsnedsättning och psykisk ohälsa

Behovet av vård- och omsorgsboenden kommer vara relativt oförändrat under planperioden. En ökning av äldre sker efter 2020. Antalet personer över 80 år beräknas öka med cirka 33 % mellan 2020 och 2027. Det behöver skapas alternativ för äldre som önskar och behöver ett mer tillgängligt boende, men som inte är i behov av vård- och omsorgsboende. Det är därför angeläget med fortsatt utveckling av seniorboenden som ett komplement för de äldre som inte är i behov av heldygnsvård.

Tabellen visar en uppskattning av det totala antalet äldreomsorgstagare i Spånga-Tensta sett under en 20 års period.

	2017	2020	2030	2040	Förändring perioden 2017-2020	Förändring perioden 2017-2030	Förändring perioden 2017-2040
Spånga-Tensta	743	740	910	1000	- 0,5 %	23 %	35 %

Fristad servicehus och Fristad vård- och omsorgsboende är i behov av omfattande renoveringar. Vid en renovering krävs evakueringsbostäder anpassade för målgruppen.

Inom verksamhetsområdet för funktionsnedsättning konstateras att efterfrågan på LSS-boenden redan idag överstiger tillgången. Med anledning av detta fortsätter nämnden att arbeta för att fler LSS-boenden planeras i samband med detaljplaneprocesser i stadsdelsområdet.

De så kallade Stockholmshusen, som de kommunala bostadsbolagen framöver tillämpar för att minska produktionskostnader, möjliggör inte upprättandet av LSS-bostäder eller förskola. Detta innebär att nämnden är hänvisad till andra byggherrar vid nyproduktion av bostäder enligt LSS eller förskola. Ökat behov av individuellt utformad daglig verksamhet leder till ökat behov av lokaler inom daglig verksamhet.

Individ och familj

Det finns ett ökat behov av tillfälliga boendeinsatser som fler träningslägenheter, försökslägenheter i stadsdelsområdet samt tillfälliga boenden i stadens regi.

All-villan på Spånga Kyrkväg, där förvaltningens öppenvård för vuxna med missbruk inryms, är en 280 kvm stor lokal med ett omfattande renoveringsbehov. Utbyte av lokalen bör undersökas. Lokalerna på Tenstagången 18 är underdimensionerade för verksamheten och i behov av anpassning för ökad säkerhet. Vidare är det så kallade fritidshuset på Bromstensgården (HVB-hem) utdömt och måste ersättas.

5.3 Kapacitetsbeskrivning

Förskoleverksamheten, inklusive öppna förskolor, omfattar sju enheter på 40 olika adresser. Förhyrd yta för förskoleverksamhet är drygt 22 000 m². Den 28 februari 2019 var 1831 barn

inskrivna i kommunalt drivna förskolor.

En stor del av fritidsverksamhet är kopplat till tre parklekar och ungdomslokaler. Dessa ytor uppgår till cirka 3700 kvm.

I dagsläget finns tre vård- och omsorgsboenden i stadsdelsområdet om totalt 58 lägenheter. Vidare finns ett servicehus med 153 lägenheter, med en beläggning som över tid varit cirka 80 procent.

Inom verksamhet enligt LSS finns det i stadsdelsområdet 35 lägenheter i gruppboende, 10 servicelägenheter samt cirka 150 platser i daglig verksamhet.

Nämnden hyr cirka 70 försöks- och träningslägenheter som hyrs ut till boende i andra hand. Under 2018 har totalt 12 bostadskontrakt kunnat övergå från försökslägenhet till eget boendekontrakt. Utöver detta finns 33 platser på stödboende för personer med psykisk ohälsa samt Bromstengården HVB (hem för vård och boende).

Nämndens administration och myndighetsutövning är i huvudsak lokaliserade till förvaltningens huvudkontor som omfattar cirka 4200 kvm och till medborgarkontoret på 385 kvm vilket ger en total yta för administrativ verksamhet på 4585 kvm.

5.4 Förändringar i lokalbeståndet

Förskola

Nämnden arbetar med föryngring av förskolelokalerna i stadsdelsområdet.

I samarbete med Skolfastigheter I Stockholm AB planeras för en upprustning av ett antal förskolor i Tensta och Hjulsta. Förvaltningen planerar att nyttja en förskoletomt, där paviljonger kan etableras för att fungera som evakueringsförskola, för fler närliggande förskolor över en längre period.

På Bifrostvägen 2 i Solhem har SISAB på uppdrag av stadsdelsnämnden prövat en ny detaljplan för en konceptförskola med fem avdelningar i två plan. Förskolan är tänkt som ersättning för den tidigare förskolan samt som ersättning för lokaler i närområdet som har tillfälliga bygglov. En sådan tvåplans förskola kommer dock inte medges av bullertekniska skäl. Detta gör att förvaltningen, för att möta områdets behov av förskoleplatser, behöver pröva en lösning som av SISAB kallas utbytesprogrammet. Utbytesprogrammet är en förskola i ett plan, innehållande tre avdelningar. Programmet har använts med framgång i andra stadsdelar. För det ökade behovet av förskoleplatser efter planperioden behöver andra lösningar studeras.

Nämnden har under 2018 beslutat om ett inriktningsärende för en ny förskola på Gullingeplan 32. Förskolan är tänkt att ersätta den byggnad som eldhärjades sommaren 2013. Det är inte sannolikt att Gullingeplan färdigställs under planperioden med hänvisning till att tid för detaljplaneprocess, projektering och byggande tar mer än tre år.

I stadsutvecklingsområdet Bromstensstaden planeras för två förskolor om vardera åtta avdelningar. Efter överklagandeprocess är nu markarbetena igång för den första av två utbyggnadsetapper. Det är dock ännu oklart när förskolorna kan börja byggas. Förvaltningen har ambitionen att synkronisera färdigställande av dessa förskolor med efterfrågan på platser vilket kan innebära lösningar med fristående förskolelokaler under vissa perioder.

Äldre, funktionsnedsättning och psykisk ohälsa

Inom verksamhetsområdet äldre har en del förändringar skett i lokalbeståndet under 2018 då Elinsborgs vård- och omsorgsboende avvecklats. Beslutet om avveckling fattades bland annat utifrån att fastigheten är i omfattande behov av renovering samt att beläggningen varit sviktande.

Behovet av gruppboendestäder enligt LSS är större än tillgången. I kvarteret Ferdinand 9 har nämnden deltagit i planeringen av ett LSS-boende med sex lägenheter. Det är osäkert huruvida boendet kan förväntas färdigställas inom planperioden. Vidare pågår planering för omvandling av lokaler vid Elinsborgsbacken 3 till en LSS-bostad om totalt sex lägenheter, samt 20 lägenheter för gruppboendestäder enligt socialtjänstlagen.

Avseende Bromstensstaden arbetar nämnden för att detaljplanerna ska innehålla två eller tre LSS-bostäder med sex lägenheter vardera och ett antal närliggande servicelägenheter. Det är sannolikt att dessa lägenheter ej färdigställs under planperioden.

Utifrån det ökade behovet av individuellt utformad daglig verksamhet ser nämnden behov av nya lokaler.

Individ och familj

Den av nämnden inhyrda 280 kvm stora All villan på Spånga Kyrkväg 438 ingår i exploateringsområdet Bromstensstaden. Villan är uppförd på tidigt 1900-tal och förvaltas av Fastighetskontoret. All villan kräver en mycket omfattande renovering och nämnden letar efter att förhyra annan lokal i närområdet.

Administration

Nämnden planerar flytt av förvaltningen till Tensta centrum. Ur ett strategiskt perspektiv är närheten till medborgarna viktig.

5.5 Kostnadsutveckling

Förskola

Nämnden kan konstatera att den genomsnittliga hyreskostnaden för förskolelokaler är relativt låg. Det avspeglar i hög grad det faktum att lokalbeståndet är ålderstiget och nämnden ser behov av upprustning, renovering och i vissa fall behov av att ersätta gamla lokaler med nya. Detta medför ökade lokalkostnader för förskoleverksamheten. Dialog om underhållsbehov förs med SISAB för flertalet av stadsdelsområdets förskolor. Nytt ramavtal som differentierar underhållskostnader mellan nybyggda och äldre förskolor trädde i kraft i april 2018.

Äldre, funktionsnedsättning och psykisk ohälsa

Hyreskostnaderna inom äldreomsorgen bedöms öka under planperioden med anledning av kommande stambyten och renoveringar av Fristad servicehus.

Hyreskostnaderna inom LSS-verksamheten kommer att öka i framtiden, i takt med att nya boenden tas i bruk och befintliga boenden anpassas till rådande krav. Förändringens storlek är svårt att bedöma, eftersom takten i lokalförändringen beror på faktorer som inte nämnden har rådighet över. Kvadratmeter priser i nyproducerade lägenheter är ofta högt och speciellt i så kallade nybyggnads- och utvecklingsområden.

Individ och familj

Inom individ- och familj bedöms hyreskostnaderna i stort sett oförändrade under planperioden.

5.6 Effektiviseringsmöjligheter

Nämnden arbetar fortlöpande med att effektivisera verksamheterna och ser att det finns organisationer inom staden som är bättre lämpade att handha fastighetsdrift än förvaltningen själv, inte minst med tanke på de stordriftsfördelar som borde uppstå om en stor aktör hanterar frågan. Detta gäller t.ex. frågor som är kopplade till avfallshantering.

Förvaltningen ser också att flera av de kommunala bolagen har begränsningar i kapacitet vilket får konsekvenser då nämnden behöver göra större ombyggnationer för att möta verksamheternas behov av ändamålsenliga lokaler. Vissa projekt kan få omfattande förseningar vilket inte är önskvärt ur verksamhets- eller brukarperspektiv.

Det nya samverkansavtalet mellan nämnderna och SISAB som trädde i kraft 2018 medger vissa effektiviseringsmöjligheter i samband med nyproduktion och större ombyggnadsprojekt.

Det nya samverkansavtalet mellan nämnderna och Micasa förväntas träda i kraft under juni 2019.

Nämnden ser att det är angeläget att öka samverkan mellan samtliga bolag, nämnder och övriga aktörer som är involverade i stadsbyggnadsprocessen.

5.7 Övrigt